

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Локарева Г. В.

*доктор педагогічних наук, професор
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0003-0828-7387
lokareva.g@gmail.com*

Ніконенко В. Ю.

*студентка II курсу магістратури
спеціальності «Педагогіка вищої школи»
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0002-2139-8690
viktorianikonenko15@gmail.com*

Ключові слова: *професійні компетентності, предметно-методична компетентність, професійна підготовка, освітні технології, інтегроване навчання, технологія розвитку критичного мислення, інформаційні технології, гейміфікація, моніторинг навчальних досягнень.*

У статті розглядається питання актуальності й необхідності осучаснення процесу підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в закладах передвищої і вищої освіти. Розкривається сутність предметно-методичної компетентності як важливої складової частини ефективної професійної діяльності вчителя. Наводиться змістовний аналіз структурних компонентів цієї компетентності. Предметно-методична компетентність дає можливість учителю актуалізувати свій педагогічний потенціал, оволодіти знаннями методологічних і теоретичних основ методики навчання різних предметів, концептуальних основ структури і змісту сучасних засобів навчання, вдало застосовувати знання в педагогічній діяльності, виконувати основні професійно-методичні функції. У статті детально розглянутий процес формування складових компонентів предметно-методичної компетентності в майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти, зокрема в учителів мистецтва. Набуття студентами здатності моделювати зміст навчання відбувається насамперед у процесі засвоєння знань із розділу педагогіки «Дидактика», який передбачає опанування майбутніми вчителями розуміння сутності освітнього процесу, його теоретичної та методологічної основ, вивчення змісту освіти та його науково-педагогічних засад. Здатність добирати й використовувати сучасні та ефективні методики, освітні технології формується в майбутніх учителів під час вивчення дисципліни «Новітні освітні технології». У статті наведено приклади використання сучасних освітніх технологій у процесі підготовки вчителя образотворчого мистецтва. На заняттях з вивчення дидактики та фахових методик у майбутніх фахівців формуються здатності здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу. Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів мистецтва буде ефективним, якщо реалізувати в освітньому процесі поєднання традиційних навчальних методик із інноваційними сучасними технологіями.

FORMATION OF THE SUBJECT-METHODICAL COMPETENCY OF FUTURE FINE ARTS TEACHERS BY THE MEANS OF MODERN INNOVATION TECHNOLOGIES

Lokariewa H. V.

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0003-0828-7387
lokareva.g@gmail.com*

Nikonenko V. Yu.

*2nd year Master's Student
Specialty "Pedagogy of Higher Education"
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2139-8690
viktorianikonenko15@gmail.com*

Key words: *professional competencies, subject-methodical competency, professional training, education technologies, integrated learning, critical mindset development technology, information technologies, gamification, learning achievements monitoring.*

The article examines the issue of relevance and the need to modernize the process of training future teachers of fine arts in pre-higher and higher education institutions. Revealed the essence of subject-methodical competence as an important component of the effective professional activity of a teacher. Given a meaningful analysis of the structural components of this competence.

Subject-methodical competence enables the teacher to actualize his pedagogical potential, master the knowledge of the methodological and theoretical foundations of teaching methods of various subjects, the conceptual foundations of the structure and content of modern teaching aids, successfully apply knowledge in pedagogical activities, and perform basic professional-methodical functions. The article examines in detail how the process of forming the constituent components of subject-methodical competence in future teachers of general secondary education institutions, in particular art teachers, is carried out.

Acquiring the ability to model the content of learning in students is carried out primarily in the process of assimilating knowledge from the "Didactics" section of pedagogy, which involves mastering by future teachers the understanding of the essence of the educational process, its theoretical and methodological foundations, the study of the content of education in its scientific and pedagogical basis. The ability to select and use modern and effective methods and educational technologies in future teachers is formed during the study of the discipline "Newest educational technologies".

The article provides examples of the use of modern educational technologies in the process of training a fine art teacher. During training sessions on didactics and professional methods, future specialists develop the ability to evaluate and monitor the results of student learning based on the competence approach. Formation of the subject-methodical competence of future art teachers will be effective if the combination of traditional teaching methods with innovative modern technologies is implemented in the educational process.

Постановка проблеми. Прогресивний розвиток суспільства нині потребує таких фахівців у галузі освіти, які б мали сформовані професійні компетентності, уміли навчатись упродовж

життя, ставити цілі й досягати їх, приймати самостійні рішення, креативно й критично мислити, працювати в команді, були здатні до ризику й інновацій.

Реформування української освіти зумовлює необхідність осучаснення процесу підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в закладах передвищої і вищої освіти. У професійному стандарті вчителя закладу загальної середньої освіти зазначено загальні й професійні компетентності, якими має володіти сучасний учитель [10]. Предметно-методична компетентність входить до переліку професійних компетентностей фахівця. На нашу думку, вона є однією з важливих компетентностей, притаманних педагогам загальноосвітньої школи, зокрема й учителям образотворчого мистецтва. Відповідно, проблема формування предметно-методичної компетентності в майбутніх фахівців є актуальною, а її науково-практична розробка – нагальною та своєчасною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науковий характер позначеної проблеми підтверджується наявністю необхідних передумов її теоретичного розв'язання, представлених у педагогічній науці та практиці.

Концептуальним засадам зазначеного підходу присвячено ряд наукових психологічних і педагогічних праць (І. Зимня, І. Зязюн, О. Савченко, О. Овчарук та ін.). Теоретико-методичні положення компетентнісного підходу розкриті в працях Н. Бібік, І. Булах, В. Краєвського, Н. Кузнєцової, О. Пометун, С. Сисоевої, А. Хуторського та ін. Професійна компетентність розглядається в системі культурної компетентності з позиції соціальної взаємодії (В. Віблер, В. Бушкова, В. Лекторський, У. Макбрайт, В. Табачковський та ін.). Вченими (методистами) порушена проблема досліджується в аспекті усного іншомовного спілкування на різних ступенях загальноосвітньої школи (М. Барішніков, О. Бондаренко, Л. Голованчук, О. Коломінова, З. Нікітенко, О. Оберемко, О. Осіянова, М. Саланович та ін.). Формування професійної компетентності вчителя мистецтва стало предметом досліджень багатьох провідних українських науковців а саме: Л. Василенко, Н. Гузій, А. Козир, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалки, Є. Проворової, О. Ростовського, Р. Савченко, Я. Сверлюк, О. Хижної, Н. Цюлюпи, О. Щолокової, В. Шульгіної та ін.

У психолого-педагогічних дослідженнях широко розкривається сутність і структура професійної компетентності. Розглядаючи професійну компетентність педагога в психологічному аспекті, Г. Кошонько визначає такі особисті якості, як «креативність, мобільність, комунікабельність, толерантність, урівноваженість, чуйність, доброзичливість, прагнення до самопізнання, саморозвитку і самореалізації, саморефлексії», як професійно важливі її характеристики, що забезпечують ефективність функціонування кожної

складової [5, с. 33]. Також у роботах видатних науковців представлено проблему предметно-методичної компетентності в контексті вирішення завдань освітнього процесу як вищої, так і загальноосвітньої школи, відповідно до нормативних документів і вимог сучасності до якості освіти.

У науково-педагогічному контексті формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя мистецтва досліджене недостатньо. Вирішення цієї проблеми першочергово потребує обґрунтування сутності та розробки структури предметно-методичної компетентності та шляхів її формування у майбутніх фахівців.

Метою статті є визначення структурних компонентів предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя мистецтва та основних шляхів і засобів формування її складових.

Виклад основного матеріалу. Для з'ясування сутності змістового наповнення понятійного конструкту «предметно-методична компетентність майбутнього вчителя мистецтва» необхідно визначити свою позицію щодо дефініції поняття «компетентність». Ми погоджуємося з твердженнями, що «...компетенція несе нормативно-регулююче навантаження, у якому відображено вимоги суспільства до якостей особистості, що забезпечують її активний вплив на певні сфери життєдіяльності, пов'язані з перетворенням та вдосконаленням як навколишньої дійсності, так і самої себе. Компетентність – це інтегрована якість особистості, сформована на певному рівні завдяки цілеспрямованому процесу засвоєння природно-соціальної інформації, яка стає набуттям у формі знань, умінь, навичок, досвіду та дає змогу отримати позитивний результат у відповідній сфері діяльності» [6, с. 38].

У своєму дослідженні предметно-методичну компетентність ми розглядаємо як одну зі складових частин професійної компетентності, що проявляється у здатності здійснювати освітній процес у закладах загальної середньої освіти на основі професійних (предметних, психолого-педагогічних, методичних) знань, умінь, навичок і практичного досвіду.

Відповідно, зміст поняття «предметно-методична компетентність викладача образотворчого мистецтва» складає систему психологічних, педагогічних і предметних знань, професійно-методичних умінь і навичок із спеціальних дисциплін, які базуються на практичній підготовці та реалізують особистісно-творчий потенціал педагога в процесі педагогічної діяльності.

Компонентний склад вказаного феномена розглядається різними авторами в контексті досліджуваної проблеми.

Так, А. Волошук у структурі методичної компетентності визначає чотири складові частини,

а саме: методичну культуру, методичну творчість, методичне мислення, мобільність викладача [3].

Т. Бондаренко до структури методичної компетентності вчителя вводить когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-практичний компоненти [2], а на думку С. Міщенко, її структурними компонентами є методична (виявляє вміння планувати, організовувати, проводити заняття, здійснювати контроль навчальної діяльності), предметно-інформаційна, психолого-педагогічна, комунікативно-організаційна, технологічна компетенції [81].

Предметно-методична компетентність за професійним стандартом вчителя закладів загальної середньої освіти складається з таких здатностей:

- 1) здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів;
- 2) здатність формувати й розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- 3) здатність здійснювати інтегроване навчання учнів;
- 4) здатність добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів;
- 5) здатність здійснювати оцінювання й моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу [11].

На підґрунті попередньо розглянутих нормативних документів і підходів науковців до визна-

чення змісту та структури вказаного феномена автори представляють своє бачення змісту відповідної дефініції. Предметно-методична компетентність викладача – це системна, комплексна, мотиваційно спрямована, когнітивно обґрунтована професійна здатність викладача (вчителя мистецьких дисциплін) до педагогічної діяльності в освітньому процесі вищої (середньої загальноосвітньої) школи, що забезпечується інформаційно-діяльнісним, корекційно-регулятивним, оцінно-рефлексивним компонентами змістовного наповнення педагогічної діяльності. Графічне узагальнення представлено на рис. 1.

Отже, предметно-методична компетентність дає можливість вчителю актуалізувати свій педагогічний потенціал, оволодіти знаннями методологічних і теоретичних основ методики навчання різних предметів, концептуальних основ структури та змісту сучасних засобів навчання, вдало застосовувати знання в педагогічній діяльності, виконувати основні професійно-методичні функції [10].

Розглянемо, як здійснюється процес формування предметно-методичної компетентності в майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти, зокрема в учителів мистецтва.

Формування в студентів здатності моделювати зміст навчання здійснюється, насамперед, у процесі засвоєння знань із розділу педагогіки «Дидактика», який є базовим і передбачає опа-

Рис. 1. Зміст предметно-методичної компетентності викладача (вчителя) мистецьких дисциплін

нування майбутніми вчителями розуміння сутності освітнього процесу, його теоретичної та методологічної основ, вивчення змісту освіти в його науково-педагогічному контексті (Державний стандарт, навчальний план, освітні програми, структура та принципи їхньої побудови, методи, засоби й організаційні форми навчання, контроль і корекція очікуваних результатів діяльності учнів). Варто зазначити, що дидактика як окрема навчальна дисципліна пов'язана практично з усіма науками. Особливо зі спеціальними методиками, які досліджують особливості навчання учнів окремих предметів. Формування здатності моделювати зміст навчання продовжується безпосередньо в процесі вивчення часткових методик. У підготовці майбутніх учителів мистецтва – це дисципліни «Образотворче мистецтво з методикою навчання», «Музичне мистецтво з методикою навчання». Вивчення навчальних предметів методичного характеру без сумніву формує у студентів знання про компетентності, які вони розвиватимуть у своїх учнів у освітньому процесі. Здатність майбутніх учителів здійснювати інтегроване навчання передбачає знання про повну і часткову інтеграцію різних освітніх галузей (образотворче мистецтво, музичне мистецтво тощо), перерозподіл кількості навчальних годин, інтеграцію змістових компонентів (наприклад, інтеграція змісту предмету «Мистецтво»). Знання про інтегроване навчання студенти здобувають у процесі вивчення дидактики та часткових методик. Майбутні вчителі мистецтва вчать визначати тему, мету і структуру інтегрованого уроку, добирають зміст і розробляють плани-конспекти інтегрованих уроків, поєднуючи матеріал музичного й образотворчого мистецтва [9].

Реалізація освітньої технології можлива завдяки застосуванню на уроках мистецтва творчих завдань інтегративного характеру, які активізують емоційно-образні асоціації школярів у процесі художньо-творчої діяльності та сприймання творів мистецтва. Найбільш ефективними серед цих завдань є такі: графічне зображення мелодичного рисунку музичного твору, зображення лініями напрямів руху мелодії (вгору, вниз), добір до мелодії відповідних за характером ліній-образів (ліній-хвиль, ліній-пружин, ліній-пунктирів, ліній-зигзагів), кольорів (згідно з тембрами, настроями, образами), ритмів (дво-, три-, чотиридольні); зображення форм у схемах, композиціях, аплікаціях; малювання композицій (пейзажних, сюжетних, тематичних, характерних), «візуальних розповідей» до музичних творів, театральних вистав; зображення розвитку (динамічний, кульмінаційний) відповідно до змін у музиці; створення мотивів до віршів; зображення характеру танців у статичних компо-

зиціях; малювання ілюстрацій до дитячих казок, віршів, мультфільмів тощо.

Здатність добирати й використовувати сучасні ефективні методики, освітні технології в майбутніх учителів формується під час вивчення дисципліни «Новітні освітні технології». У процесі опанування цієї дисципліни студенти вчать добирати та впроваджувати ті чи інші ефективні методики й сучасні технології навчання. Здатність розвивати критичне мислення в школярів залежить від знання вчителем сутності технології розвитку критичного мислення та вміння використовувати її в освітньому процесі. Учитель повинен навчити учнів працювати з різними джерелами інформації, аналізувати зміст, критично оцінювати отриману інформацію (особливо з інтернет-ресурсів); знаходити неправдиві, хибні факти, висловлювати докази правильних суджень. Здатність розвивати критичне мислення формується в майбутніх учителів мистецтва під час вивчення дисциплін, що утворюють спеціальні професійні компетентності. На навчальних заняттях з дидактики викладачі педагогіки застосовують різноманітні форми, методи й технології розвитку критичного мислення (дискусії, дебати, кубування, фішбоун, сенкан, кола Венна, РАФТ тощо). Студенти на прикладах вивчають зміст і особливості такої технології, упроваджують її елементи в планах-конспектах уроків із мистецтва, які реалізують під час проведення уроків у школі.

Майбутні вчителі мистецтва активно використовують сучасні інформаційні технології під час підготовки до аудиторних занять, до проведення практики в школі, під час презентації виконаних завдань на навчальних дисциплінах тощо. У період карантинних обмежень і запровадження воєнного стану в країні цифрова компетентність як важлива складова частина професійної компетентності в цілому та педагогічно-методичної компетентності майбутнього вчителя зокрема має неабияке значення для його подальшої практичної роботи в школі.

Використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі дозволяє вчителю перекласти частину своєї роботи на персональний комп'ютер, зробити навчальний процес більш динамічним і цікавим. У такий спосіб учіння стає творчим, інтенсивним, продуктивним. Покращується процес сприйняття, засвоєння, запам'ятовування (за допомогою демонстрування відеоматеріалів, схем, презентацій, інтелект-карт, фрагментів інтерактивних комп'ютерних ігор, створення візуалізації навчального матеріалу (використання демонстраційних інтерактивних дошок, дошок джамбординг тощо). Проведення оцінювання за допомогою комп'ютерного тестування дозволяє вчителю диференціювати рівень

складності завдань, застосовувати індивідуальний підхід до кожного учня. Школярі отримують можливість одразу дізнатися результати своєї роботи, тобто відбувається дуже швидкий зворотній зв'язок між учасниками освітнього процесу. Все це сприяє ефективності й результативності роботи сучасного вчителя.

Домінуючою інноваційною освітньою технологією в школі, особливо початкової, є ігрова технологія навчання, гейміфікація або ігрофікація. Як відомо, провідною діяльністю школярів молодшого віку є гра. Натомість у освітньому процесі ігрова діяльність використовується в процесі навчання як самостійна технологія інтенсивного навчання.

Майбутнього вчителя мистецтва необхідно підготувати до використання в педагогічній практиці прийомів гейміфікації на уроках.

Найбільш прийнятними для реалізації ігрових технологій у навчанні мистецтва є загадки, ребуси, кросворди, лото, вікторини, а також віртуальні квести, подорожі, екскурсії. Окремі види мистецьких ігор передбачають діалогічне мовлення, елементарні акторські дії, декорації, елементи костюмів, маски тощо. Попри те, що комп'ютерні, ділові ігри вважаються атрибутами мистецького навчання учнів середньої і старшої школи, вони також можуть бути рекомендовані до впровадження в початковій школі. Так, у початкових класах доцільно використовувати інтерактивні ігри «Дитяче книжкове видавництво» (колективне створення книжки, художнє оформлення), «Фабрика дитячої іграшки» (створення іграшок і аксесуарів, їхнє оздоблення, зокрема до різдвяно-новорічних свят «Фабрика Святого Миколая»), «Кіно-студія» (створення кадрів мального мультфільму). На практичних навчальних заняттях із методики образотворчого мистецтва майбутні вчителі набувають умінь організувати подібні ігри, розучують правила традиційних і розробляють сюжети нових ігор для дітей [7].

Майбутні вчителі мистецтва оволодівають ігровою технологією навчання, (гейміфікацією, ігрофікацією) під час підготовки та проведення виховних заходів, пробних уроків на педагогічній практиці як у очному, так і в дистанційному режимах.

На навчальних заняттях із дидактики та фахових методик у майбутніх вчителів формуються

здатності здійснювати оцінювання й моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу. Спочатку студенти ознайомлюються з обов'язковими результатами навчання здобувачів освіти з мистецької освітньої галузі, а потім на практичних заняттях розробляють критерії до оцінювання малюнків, творчих робіт і методом ділових ігор оцінюють результати дитячої творчості. Студенти знайомляться із сутністю формуального, рівневого оцінювання в початкових класах Нової української школи, вчать прийомам самооцінювання та взаємооцінювання, ознайомлюються з новими вимогами до оцінювання результатів роботи учнів. Під час педагогічної практики вивчають досвід роботи вчителів щодо заповнення свідоцтва навчальних досягнень, створення й накопичення матеріалами учнівських портфоліо, ведення сторінок електронних класних журналів і щоденників, зокрема на платформі «Нові знання».

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Предметно-методична компетентність входить до переліку професійних компетентностей сучасного вчителя і є їхньою важливою складовою. У процесі вивчення вищезазначених дисциплін і за допомогою засобів сучасних інноваційних технологій формується предметно-методична компетентність майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти.

Вивчення досвіду використання сучасних інноваційних технологій викладачами передвищої та вищої освіти у формуванні предметно-методичних компетентностей майбутніх фахівців дозволяє стверджувати про ефективність використання технологій розвитку критичного мислення, ігрових, інтегративних, інформаційних технологій навчання.

Формування предметно-методичної компетентності майбутніх учителів мистецтва, представлені авторами в статті (зміст і структура), буде ефективним за умови поєднання в освітньому процесі традиційних навчальних методик із інноваційними сучасними технологіями.

На нашу думку, наявність у майбутнього вчителя предметно-методичної компетентності дозволить йому сформувати освічених українців, відповідальних громадян, патріотів, інноваторів, які працюватимуть на розвиток української держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білостоцька О. Компоненти та критерії професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка: наук. журн. ПУ Причорномор. наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій*. 1(18). Одеса, 2019. С. 74–78.
2. Бондаренко Т. Визначення змісту, структури та етапів формування методичної компетентності у майбутніх вчителів біології. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 5(2). 2012. С. 150–155.
3. Волощук А.М. Формування методичної компетентності майбутніх учителів гуманітарного профілю у процесі педагогічної практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04, Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 20 с.

4. Коробова І. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізики на засадах індивідуального підходу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/14880>
5. Кошонько Г. Сутність та структура професійної компетентності педагога. *Теорія і практика професійної підготовки фахівців у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів* : зб. наук. пр. Житомир : ФОП Левковець, 2016. С. 30–37.
6. Локарєва Г.В. Соціокультурні компетентності як складова загальної культури творчої особистості. *Вісник Запорізького національного університету: Педагогічні науки*. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. № 2(25). С. 36–45.
7. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів. Харків : Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.
8. Міщенко С. Зміст та структура професійної компетентності викладача коледжу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи* : зб. наук. праць. 2016. № 55. С. 160–166. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23530>
9. Нова Українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / загальна ред. М. Грищенко. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/134_Pedagogichni_nauki_Vypusk_94_2021_media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf
10. Опанасенко Н.І. Дидактика початкової освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2019. 176 с.
11. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Стандарт. Київ, 2020. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/sectors/u-137/standart_uchytelya_pochatkovoyi_shkoly.pdf

REFERENCES

1. Bilostotska O. (2019). Components and criteria of professional competence of the future music teacher [Komponenty ta kryterii profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva]. *Innovative pedagogy: science. Journal of the Black Sea Polytechnic University. Scientific research University of Economics and Innovation*. № 1 (18). P. 74–78.
2. Bondarenko T. (2012). Determination of the content, structure and tages of formation of methodological competence in future biology teachers [Vyznachennia zmistu, struktury ta etapiv formuvannia metodychnoi kompetentnosti u maibutnikh vchyteliv biolohii]. *Problems of modern teacher training*. № 5 (2). 150–155.
3. Voloshchuk A. M. (2012) Formation of methodological competence of future teachers of the humanitarian profile in the process of pedagogical practice [Formuvannia metodychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv humanitarnoho profilu u protsesi pedahohichnoi praktyky]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].
4. Korobova I. (2017). Formation of methodological competence of future physics teacher son the basis of an individual approach [Formuvannia metodychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv fizyky na zasadakh indyvidualnoho pidkhdodu]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Koshonko G. (2016) The essence and structure of a teacher's professional competence [Sutnist ta struktura profesiinoi kompetentnosti pedahoha]. *Theory and practice of professional training of specialists in the context of pan-European integration processes*: coll. of science pr. Zhytomyr, 2016. P. 30–37.
6. Lokarieva H. V. (2015). Sociocultural competences as a component of the general culture of a creative personality [Sotsiokulturni kompetentnosti yak skladova zahalnoi kultury tvorchoi osobystosti]. *Bulletin of the Zaporizhzhya National University: Pedagogical Sciences*. 2015. № 2. P. 36–45.
7. Masol L. M. (2006). Methods of teaching art in primary school: a guide for teachers [Metodyka navchannia mystetstva u pochatkovii shkoli : posibnyk dlia vchyteliv]. Kharkiv [in Ukrainian].
8. Mishchenko S. (2020) The content and structure of professional competence of a college teacher [Zmist ta struktura profesiinoi kompetentnosti vykladacha koledzhu]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanova. Series 5: Pedagogical sciences: realities and prospects: coll. of science works*. № 55. P. 160-166. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23530>
9. Hryshchenko M. (2021). New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform [Nova Ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly]. *Pedagogical sciences*. Vol. 94. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>

10. Opanasenko N. I. (2019). Didactics of primary education [Dydaktyka pochatkovoї osvity]. Kyiv [in Ukrainian]
11. Professional standard for the professions “Teacher of primary classes of a general secondary education in stitution”, “Teache rof a general secondary education in stitution”, “Teacher of primary education (with junior specialist diploma)” Standard. Kyiv, 2020. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/sectors/u-137/standart_uchytelya_pochatkovoyi_shkoly.pdf